

Lagutskottet

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018

Till finansutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen om statsbudgeten för 2018 (RP 106/2017 rd): Ärendet har remitterats till lagutskottet för eventuellt utlåtande till finansutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- lagstiftningsråd Jyri Inha, finansministeriet
- kanslichef Asko Välimaa, justitieministeriet
- avdelningschef, överdirektör Kari Kiesiläinen, justitieministeriet
- biträdande avdelningschef Aarne Kinnunen, justitieministeriet
- ekonomidirektör Tapio Laamanen, justitieministeriet
- överdirektör Sami Manninen, justitieministeriet
- president Timo Esko, högsta domstolen
- president Pekka Vihervuori, högsta förvaltningsdomstolen
- hovrättsråd Marja-Leena Honkanen, Östra Finlands hovrätt
- avdelningschef, tingsdomare Matti Palojärvi, Helsingfors tingsrätt
- överdomare Liisa Heikkilä, Helsingfors förvaltningsdomstol
- chef för enheten för verksamhetsstöd Christer Lundström, Riksåklagarämbetet
- direktör Teemu Jokinen, Sydöstra Finlands rättshjälps- och intressebevakningsdistrikt
- direktör Ritva-Liisa Raatikainen, Rättsregistercentralen
- generaldirektör Esa Vesterbacka, Brottspåföljdsmyndigheten
- riksfogde Juhani Toukola, Riksfogdeämbetet
- byråchef Rainer Hiltunen, Diskrimineringsombudsmannens byrå.

Skriftligt yttrande har lämnats av

- sametinget
- Finlands Juristförbund rf
- Finlands domareförening rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Allmänt

I budgetpropositionen för 2018 är utgifterna inom justitieministeriets förvaltningsområde 941 miljoner euro. Det är 24 miljoner euro mer än i årets ordinarie budget. Om man bortser från valutagifterna, som varierar från år till år, är anslaget för förvaltningsområdet cirka 13 miljoner euro mindre än för i år. Minskningen beror enligt justitieministeriet bland annat på att tilläggsfinansieringen för IKT-projekt minskar, att den beräknade tidpunkten för utbetalningarna av ersättningar i anslutning till Wincapita-fallet i huvudsak kommer att infalla 2019 och på att besparingarna ökar.

Lagutskottet anser att propositionen innehåller flera anslag som är positiva med tanke på justitieministeriets förvaltningsområde. Exempelvis föreslås det en ökning på 2,5 miljoner euro till högsta förvaltningsdomstolen och förvaltningsdomstolarna för asylsökandes rättssäkerhet. Andra angelägna poster är den föreslagna ökningen av anslagen för säkerställande av Brottspåföljdsmyndighetens funktionsförmåga och upprätthållande av fängelserna med 5,1 miljoner euro samt ökningen på 1 miljoner euro för infrastruktur för rättegångssalar i anknytning till databanksprojektet (AIPA). Det är likaså viktigt att rättshjälpen föreslås få ett engångsanslag på 4 miljoner euro för utveckling av de digitala tjänsterna och den ekonomiska rådgivningen och skuldrådgivningen. Utvecklingsprojektet är ett led i överföringen av ekonomi- och skuldrådgivningen till rättshjälpsbyråerna. Välkomna är också ökningarna av anslagen till Brottspåföljdsmyndigheten för förebyggande av våldsam radikaliserings och extremism (0,368 miljoner euro), till åklagarväsendet för bekämpning av terroristbrott och realisering av straffansvaret (0,4 miljoner euro) och till justitieministeriet för stärkandet av resurserna inom lagberedningen (0,16 miljoner euro). Utskottet ser det också som viktigt att regeringen föreslår en ökning av anslaget för trygghet av Sametingets verksamhet. Uppmärksamhet bör fästas vid Sametingets resurser också i fortsättningen, så att det kan sköta sina uppgifter så som förutsatts.

Enligt justitieministeriets bedömning är förvaltningsområdets ekonomi säkrad för i år och även för nästa år. Lagutskottet anser dock att problem kan noteras särskilt i fråga om basfinansieringen till domstolarna och anslaget till åklagarväsendet. Nedan kommer dessa och rättsregistercentralens anslag och diskrimineringsombudsmannens resurser att behandlas närmare.

Propositionen lyfter inte särskilt fram anslagen för bekämpning av grå ekonomi. Det betyder i och för sig inte att det saknas anslag för ändamålet. Åklagarväsendet fick i budgeten för 2016 en permanent nivåhöjning på 3,3 miljoner euro, vilket motsvarar det tilläggsanslag som i budgeten för 2015 anslogs för bekämpning av grå ekonomi. Också utökningsväsendet fick vid behandlingen av 2016 års budget ett tilläggsanslag på 1,3 miljoner euro. Enligt uppgift kommer den finansieringen att fortsätta fram till 2019.

Domstolsväsendet

Anslagen för övriga domstolar minskar med cirka två miljoner euro jämfört med innevarande år (besparingarna enligt konkurrenskraftsavtalet och investeringsutgifterna borträknade). Utifrån de uppgifter det fått konstaterar utskottet att basfinansieringen av domstolarna fortsatt är alltför

Utlåtande LaUU 13/2017 rd

knapp. Det gäller också förvaltningsdomstolarna, även om regeringen föreslår resurser för deras behandling av asylärenden.

Utskottet känner särskilt oro över att de allmänna domstolarnas anslagssituation försvagas ytterligare. Enligt uppgift har situationen inte förbättrats vid de överbelastade domstolarna. På grund av en stor ärendemängd och exceptionellt omfattande och komplicerade mål står exempelvis Helsingfors tingsrätt inför stora utmaningar. Riksdagen har på senare år beviljat de överbelastade domstolarna separata tilläggsanslag. Senast anvisade riksdagen de mest överbelastade domstolarna ett tilläggsanslag på 1,5 miljoner euro för 2016, men något sådant tilläggsanslag har inte beviljats efter det. I budgetpropositionen föreslås det större anslagsminskningar för de allmänna domstolarna än för förvaltningsdomstolarna. Det beror främst på att de allmänna domstolarna är fler och på att sparfaktorerna slår mer mot dem. Den största enskilda faktorn är besparingen på 1,75 miljoner euro genom utvidgningen av tillämpningsområdet för strafförelägganden, där kostnadsbesparingarna realiserats först från och med 2019. Enligt propositionen om utvidgningen av tillämpningsområdet för strafförelägganden (RP 103/2017 rd) avses reformen träda i kraft först under 2019.

Lagutskottet har de senaste åren upprepade gånger med allvar påtalat den svaga basfinansieringen av domstolarna (se bl.a. LaUU 7/2017 rd, LaUU 7/2016 rd, LaUU 6/2015 rd, LaUU 6/2013 rd, LaUU 5/2012 rd, LaUU 18/2011 rd, LaUU 17/2011 rd, LaUU 13/2010 rd och LaUU 6/2010 rd). Utskottet är synnerligen bekymrat över att läget i fråga om basfinansieringen inte har rättats till. De särskilda extra anslag som domstolarna har fått under de senaste åren har inte löst problemet med basfinansieringen. För att domstolarna ska kunna uppfylla de krav som följer av grundlagen och internationella åtaganden är det viktigt att se till att basfinansieringen är ordnad. Otillräckliga resurser har i sista hand återverkningar på rättegångarnas längd och kvalitet och på tillgången till rättstrygghet. Lagutskottet betonar vikten av en god rättsvård och framhåller att domstolarna räknas till statens kärnfunktioner. Enligt utskottets uppfattning är det nödvändigt att se till att domstolarna har tillräckliga resurser också under ekonomiskt svåra tider.

Utskottet upprepar sina farhågor beträffande tjänsteförhållandena för viss tid i domstolarna, eftersom de är en följd av tillfällig finansiering (se LaUU 7/2017 rd, LaUU 7/2016 rd, LaUU 6/2015 rd, LaUU 17/2014 rd, LaUU 12/2013 rd och LaUU 6/2013 rd). Med tanke på såväl personalens som domstolarnas funktionsförmåga samt domarnas konstitutionella ställning skulle den bästa lösningen vara att se till att basfinansieringen ligger på en tillräcklig nivå och att domartjänsterna är ordinarie.

Lagutskottet ser det därför som viktigt att regeringen sörjer för basfinansieringen av domstolarna och fäster dessutom allvarlig uppmärksamhet vid läget för de överbelastade domstolarna. Utskottet påpekar att domstolarnas ekonomiska utmaningar till viss del kunde underlättas genom att domstolsavgifterna kanaliseras till domstolarna.

Åklagarväsendet

Regeringen föreslår att åklagarväsendet 2018 får ett anslag på 44,205 miljoner euro, vilket är cirka 540 000 euro mindre än i år. Den egentliga minskningen efter eliminering av besparingarna i anknytning till konkurrenskraftsavtalet är cirka 400 000 euro. Anslaget innefattar en extra sats-

Utlåtande LaUU 13/2017 rd

ning på 400 000 euro för bekämpning av terroristbrott och realisering av straffansvaret. Den satsningen utgör alltså inte en ökning för åklagarväsendets del, utan måste bekostas genom en omallokering.

Lagutskottet uttrycker sin oro över basfinansieringen av åklagarväsendet. Åklagarväsendet bedömer att det med det anslag som föreslås för 2018 kan uppnå högst ett nöjaktigt resultat. Särskilt antalet ärenden som länge (över ett år) varit föremål för åtalsprövning har stigit till cirka 300. En utdragen åtalsprövning är förknippad med rättssäkerhetsrisker. Enligt uppgift är det inte realistiskt att få ned antalet med nuvarande resurser. Ramarna för de kommande åren krymper ytterligare. De krävande ärendena förutsätter dock ständigt ökande arbetsinsatser i och med att fallen ökar i omfattning och i juridiskt hänseende blir allt mer komplicerade. Utskottet understryker att åklagarväsendets verksamhetsbetingelser måste säkerställas.

Budgetpropositionen lyfter särskilt fram den inre säkerheten. Utskottet understryker vikten av en tillräcklig finansiering för åklagarväsendet också med tanke på att myndighetskedjan ska fungera. För att det inte ska uppstå "flaskhalsar" i handläggningen av ärenden på grund av olika resurser bör alla de myndigheter som deltar i en rättsprocess och även i vidare mening i rättsvården ha behöriga och tillräckliga resurser som fördelas på ett balanserat sätt.

Rättsregistercentralen

Rättsregistercentralen har de senaste åren haft ett underskott i finansieringen av de datasystem som den behöver för att kunna sköta sina lagstadgade uppgifter, och centralens ekonomiska situation har varit kritisk. Utskottet har påtalat situationen i tidigare utlåtanden (se LaUU 15/2016 rd och LaUU 7/2017 rd).

Enligt uppgift har Rättsregistercentralens ekonomiska ställning förbättrats, men läget är fortsatt bekymmersamt. Våren 2017 slutfördes en revision av Rättsregistercentralens verksamhet. Enligt uppgift från centralen är det årliga behovet av tilläggsanslag dock fortfarande 400 000 euro.

Justitieministeriet uppger att ministeriet i samråd med finansministeriet för närvarande utreder åtgärder för att stabilisera Rättsregistercentralens ekonomi och underhålla dess datasystem. Med hänvisning till det som sagts ovan ser lagutskottet det som nödvändigt att hitta en hållbar lösning på Rättsregistercentralens ekonomiska problem.

Diskrimineringsombudsmannen

Till diskrimineringsombudsmannens uppgifter hör i enlighet med 152 b § i utlänningslagen (301/2004) bland annat att i alla faser övervaka hur avlägsnanden ur landet verkställs. Uppgiften grundar sig på ett direktiv (2008/115/EG). Bakgrunden till direktivet är enligt uppgift från diskrimineringsombudsmannens byrå att det finns en oro för kränkningar av de grundläggande fri- och rättigheterna och att det i samband med avlägsnande ur landet rentav förekommit dödsfall.

Enligt uppgift har diskrimineringsombudsmannen under 2017 kunnat delta vid återsändandet i endast 24 fall. Samtidigt har polisen utfört cirka 400 återsändanden med eskort. Antalet återsändanden har ständigt ökat och väntas ytterligare öka kraftigt nästa år. Trots det minskar resurserna

Utlåtande LaUU 13/2017 rd

för övervakningen av avlägsnande ur landet. Diskrimineringsombudsmannens övervakning under 2017 nådde en volym på tre årsverken. Kostnaderna för två övervakare har dock finansierats genom ett EU-projekt som upphör den 31 juni 2018. För åren 2017 och 2018 har DO också tillgång till ett tidsbundet anslag på 100 000 euro. Enligt uppgift kräver Europeiska gräns- och kustbevakningsbyrån Frontex att en övervakare närvarar i alla faser av återsändandet (s.k. Frontex-flyg). Frontex ersätter inte heller Finlands kostnader för återsändningsflygningar som företas utan övervakare. Enligt utredning av diskrimineringsombudsmannens byrå finns det risk för att det föreslagna anslaget för 2018 inte räcker till för att utföra övervakning på alla återsändningsflygningar där det behövs, vilket leder till att Frontex inte ersätter flygkostnaderna.

Enligt uppgift av diskrimineringsombudsmannen bör anslaget på 100 000 euro för övervakningsuppgiften göras permanent. Dessutom bör det för 2018 anslås ytterligare 300 000 euro till följd av det ökande antalet personer som återsänds.

Utifrån de inkomna utredningarna ser lagutskottet det som mycket viktigt att det för diskrimineringsombudsmannens lagfästa uppdrag anvisas ett tillräckligt stort permanent anslag. Till följd av det stora antalet återsändningar ser utskottet det också som motiverat att anslå ett tidsbestämt tilläggsanslag.

Brottspåföljdsmyndigheten

Pelso fängelse är i dåligt skick, vilket behandlats i lagutskottet i flera års tid. Utskottet har i flera utlåtanden noterat behovet av ombyggnad och sedermera nybyggnad av fängelset (se LaUU 7/2017 rd, LaUU 15/2016 rd, LaUU 7/2016 rd och LaUU 6/2015 rd).

Justitieministeriet gav den 18 maj 2017 Brottspåföljdsmyndigheten i uppdrag att utreda realiseringen av de slutna fängelseplatserna i norra Finland på så sätt att ett ramförslag kan utarbetas till den följande planen för de offentliga finanserna (se LaUU 7/2017 rd). Utskottet hänvisar till sitt utlåtande om budgeten för 2017 (LaUU 15/2016 rd) och förutsätter att medel för de behövliga investeringarna i ett nytt fängelse i Pelso tas in i ramarna för statsfinanserna 2019. Det är också angeläget att det i budgeten för 2018 anvisas tillräckliga anslag för planeringen av nybyggnationen.

Enligt uppgift till utskottet kommer fängelsernas dåliga skick att i framtiden utgöra en särskilt utmaning för Brottspåföljdsmyndigheten. Det innebär i fortsättningen ett avsevärt kostnadstryck. Lagutskottet ser det som viktigt att regeringen har beredskap för detta. Det är enligt utskottet också viktigt att ombyggnader och nybyggnationer som syftar till att förbättra fängelsenätverkets skick slutförs i tid och att de anvisas tillräckliga medel, så att en förbättring av ett fängelse inte försämrar situationen för de övriga fängelserna.

FÖRSLAG TILL BESLUT

Lagutskottet föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande LaUU 13/2017 rd

Helsingfors 12.10.2017

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Kari Tolvanen saml
vice ordförande Eva Biaudet sv
medlem Tiina Elovaara blåa
medlem Katja Hänninen vänst
medlem Johanna Karimäki gröna
medlem Pia Kauma saml
medlem Niilo Keränen cent
medlem Antero Laukkanen kd
medlem Sanna Marin sd
medlem Juha Pylväs cent
medlem Antti Rantakangas cent
medlem Mari-Leena Talvitie saml
medlem Ville Tavio saf
ersättare Ville Skinnari sd
ersättare Matti Torvinen blåa.

Sekreterare var

utskottsråd Mikko Monto.

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 1

AVVIKANDE MENING 1

Motivering

Grå ekonomi

Effektiv bekämpning av ekonomisk brottslighet och grå ekonomi kan medföra betydande statsfinansiella vinster. Satsningarna på bekämpning av grå ekonomi är tyvärr otillräckliga också i den nu aktuella budgetpropositionen. Vi anser att det till dessa delar är befogat med korrigeringar i åklagarväsendets, de övriga domstolarnas och utökningsväsendets samt konkursbevakningens omkostnader.

Åklagarväsendet har framgångsrikt bekämpat grå ekonomi. De senaste åren har den ekonomiska vinning av brott som konfiskerats till staten i de straffprocesser om grå ekonomi som ekobrottsåklagarna drivit uppgått till cirka etthundra miljoner euro per år. Förhållandet mellan input och output är således synnerligen bra sett från statsfinansiell synpunkt. I praktiken handlar det om grova skatte-, gäldenärs- och bokföringsbrott, där ekobrottsutredningens genomslag i hög grad beror på hur bra åklagarväsendet förmår sköta de ärenden som kommer till handläggning. Ett tilläggsanslag för åklagarväsendet för bekämpning av grå ekonomi skulle stärka förverkligandet av det straffrättsliga ansvaret och innebära extra inkomster till staten i form av konfiskering av vinning av brott. Vi anser att anslaget för åklagarväsendets omkostnader under moment 25.30.01 bör ökas med 2 100 000 euro för att bekämpa ekonomisk brottslighet och grå ekonomi.

Handläggningen av ekonomiska brott kräver resurser också i domstolarna. Det är ett erkänt problem att domstolarna är överbelastade och att behandlingstiderna har förlängts. En stor del av de mycket långa och omfattande rättegångar som belastar domstolarna gäller uttryckligen vidlyftiga ekonomiska brott. På de grunderna anser vi det befogat att ett tilläggsanslag på 3 100 000 euro anvisas för omkostnader för övriga domstolar under moment 25.10.03.

Också en effektiv verksamhet med tillräcklig resurstilldelning vid utökningsväsendet och konkursbevakningen bidrar till att förhindra ekonomisk brottslighet och grå ekonomi. Vi anser att det är befogat att öka anslaget för utökningsväsendets och konkursbevakningens omkostnader under moment 25.20.01 med 2 000 000 euro.

Avvikande mening

Vi föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.10.2017

Sanna Marin sd
Ville Skinnari sd

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 2

AVVIKANDE MENING 2

Motivering

Lagutskottet lyfter i sitt utlåtande förtjänstfullt fram viktiga utvecklingsområden inom domstols- och åklagarväsendet. Utskottet är ytterst bekymrat över att basfinansieringen av domstolsväsendet inte har åtgärdats trots utskottets många anmärkningar genom åren. Lagutskottet betonar vikten av god rättsvård och framhåller att domstolarna räknas till statens kärnfunktioner. Utskottet ser det som viktigt att regeringen sörjer för domstolarnas basfinansiering och fäster allvarlig uppmärksamhet vid läget för de överbelastade domstolarna.

Lagutskottet uttrycker likaså sin oro över basfinansieringen av åklagarväsendet. Åklagarväsendet bedömer att det med det anslag som föreslås för 2018 kan uppnå högst ett nöjaktigt resultat. Särskilt antalet ärenden som länge (över ett år) varit föremål för åtalsprövning har stigit till cirka 300.

Utskottet tar lyckligtvis i sitt utlåtande också ställning till situationen vid Pelso fängelse och förutsätter att det i budgeten för 2018 anvisas ett tillräckligt anslag för planeringen av ett nytt fängelse och att medel för byggande av fängelset tas in i ramarna för statsfinanserna 2019. Det är av högsta vikt, eftersom ombyggnaden respektive nybyggnaden av fängelset har behandlats i utskottet i åtskilliga år. I utlåtandet hänvisar utskottet också till sina tidigare utlåtanden i frågan.

Utskottet konstaterar att budgetpropositionen inte särskilt lyfter fram anslaget för bekämpning av grå ekonomi. Det betyder i och för sig inte att anslag inte skulle ha anvisats för ändamålet. Åklagarväsendet fick i budgeten för 2016 en permanent nivåhöjning på 3,3 miljoner euro, vilket motsvarar det tilläggsanslag som i budgeten för 2015 anslogs för bekämpning av grå ekonomi. Också utökningsväsendet fick vid behandlingen av 2016 års budget ett tilläggsanslag på 1,3 miljoner euro. Enligt uppgift kommer den finansieringen att fortsätta fram till 2019.

Effektiv bekämpning av ekonomisk brottslighet och grå ekonomi har förebyggande effekter. Satsningarna på bekämpningsåtgärder återbetalar sig många gånger om i form av ökade skatteintäkter och återtagen ekonomisk vinning av brott, till fördel för staten och de skadelidande.

Jag instämmer i utskottets utlåtande i övrigt, men eftersom domstolsväsendet och bekämpningen av grå ekonomi och ekonomisk brottslighet inte anvisas tillräckliga anslag i nästa års budget, föreslår jag ett tilläggsanslag till åklagarväsendet och domstolsväsendet (1 miljon euro + 8,7 miljoner euro).

Bekämpningen av ekonomisk brottslighet och grå ekonomi utgör en avsevärd del av konkursombudsmannens arbete. Att gäldenärens räkenskaper och verksamhet granskas och utreds offentligt har visat sig vara en effektiv väg att utreda ekonomiskt missbruk och andra oklarheter i samband med konkurser. Konkursombudsmannen samarbetar också aktivt med andra myndigheter som medverkar i bekämpningen av ekonomisk brottslighet och grå ekonomi. Offentlig utredning kan anses vara en ekonomiskt lönsam lösning för samhället, eftersom de medel som staten uppburit ur

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 2

de konkursbon som varit föremål för offentlig utredning tillsammans med utdelningen till borgenärerna har överskridit statens kostnader för de offentliga utredningarna.

Därför föreslår jag en ökning av anslaget för betalningsstörningar, utsökning och konkursbevakning (3,8 miljoner euro).

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.10.2017

Katja Hänninen vänst

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 3

AVVIKANDE MENING 3

Motivering

Statsförvaltningen måste utnyttja digitaliseringen för att bli effektivare. Snart sagt varje riksdagsgrupp har talat om de stora fördelarna med digitaliseringen och kostnadssänkningar den medför. Man kan likväl knappast påstå att den offentliga förvaltningen skulle ha utnyttjat möjligheterna fullt ut, trots att den kräver det av andra.

Digitaliseringen sänker kostnaderna, men är viktig också för verksamheten i sig. Hög effektivitet är till fördel för arbetstagaren och framför allt för den som utnyttjar tjänsterna. I en tid då samhället behöver effektivitet men också en återhållsam kostnadsutveckling måste ministerierna visa vägen.

Sannfinländarna är övertygade om att ministeriernas digitala språng kan ge fem procents besparingar i förvaltningskostnaderna.

För det andra vill jag lyfta fram en viktig fråga som anknyter till att tjänsten som minoritetsombudsman ändrades till diskrimineringsombudsman vid ingången av 2015. Diskrimineringsombudsmannen tog över minoritetsombudsmannens uppgifter.

Det behövs ingen ombudsman eller nämnd med en budget i miljonklassen för den här typen av övervakning. Efterfrågan på diskrimineringsombudsmannens tjänster är liten, och man har rentav på konstlad väg sökt efter diskriminerande handlingar i samhället. Dessutom kan diskrimineringsombudsmannens åtgärder bidra till att relationerna mellan olika etniska grupper blir inflammerade.

Det är inte motiverat att i Finland ge utlänningar och etniska minoriteter en särställning, så det behövs inget årligt anslag på över en miljon euro för diskrimineringsombudsmannens omkostnader. För att diskrimineringsombudsmannens arbete ska fokusera på tillsynen över att diskrimineringslagen följs och inte, som den tidigare minoritetsombudsmannen, på att förbättra minoriteternas ställning vore 100 000 euro ett lagom stort anslag för löneutgifter och annat.

Riksdagen bör därför minska det föreslagna anslaget till diskrimineringsombudsmannen under moment 25.01.03 med 1 337 000 euro och anslaget till justitieministeriets omkostnader under moment 25.01.01 med 1 000 000 euro.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 3

Helsingfors 12.10.2017

Ville Tavio saf

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 4

AVVIKANDE MENING 4

Motivering

Kampen mot den grå sektorn

Den grå ekonomin minskar skatteinflödet och undergräver samhällets förmåga att tillförsäkra oss alla basservice och ett välfärdssamhälle. Företag som kringgår skatter får orättvisa konkurrensfördelar. De som tvingas bära upp välfärdssamhället är de vanliga människorna och de små och medelstora företagen som inte har möjligheter eller vilja till skattearrangemang.

EU-länderna väntas förlora upp till 1 000 miljarder euro per år på grund av grå ekonomi och skattesmitning. Det här är mer än ländernas gemensamma hälso- och sjukvårdsbudget. I Finland omfattar den grå ekonomin 10—14 miljarder euro, vilket motsvarar mer än fem procent av bruttonationalprodukten.

Myndighetssamarbetet spelar en nyckelroll i att bekämpa grå ekonomi och ekonomisk brottslighet. En flaskhals kan spolia hela kedjan. Myndighetssamarbetet kan väsentligt förbättras genom bättre samordning och informationsutbyte. Framför allt myndighetssamarbete i realtid har visat sig vara ett effektivt sätt att ingripa mot dold brottslighet. Även riksdagen har förutsatt åtgärder för att förbättra förutsättningarna för informationsutbyte och övrig samverkan mellan myndigheterna. Men det kräver också stora resurser.

Vi gröna tror på att en målmedveten bekämpning av grå ekonomi kan ge större fördelar än vad regeringen eftersträvar. Att bekämpa grå ekonomi lönar sig eftersom de pengar som placeras i det kommer mångfaldigt tillbaka. I sin alternativa budget höjer De gröna också domstolarnas, åklagarväsendets, polisens och skatteförvaltningens anslag för bekämpning av grå ekonomi. I regeringens budget finns inga tilläggsanslag för bekämpning av grå ekonomi till åklagarväsendet och domstolarna, trots att det är av central vikt att hela myndighetskedjan fungerar smidigt och störningsfritt. De grönas alternativa budget har en ökning på två miljoner euro för bekämpning av grå ekonomi till såväl åklagarväsendet som domstolarna. I sitt utlåtande understryker utskottet inte tillräckligt kraftigt vad kampen mot grå ekonomi kräver. Därför föreslår jag följande anslagsökningar:

Moment 25.10.03 ökas med 2 000 000 euro till domstolarna för bekämpning av grå ekonomi.

Moment 25.30.01 ökas med 2 000 000 euro till åklagarväsendet för bekämpning av grå ekonomi.

Stödet till Sametinget

Det är välkommet att regeringen föreslår en anslagsökning på 130 000 euro för att trygga Sametingets verksamhet och att utskottet påpekar att Sametinget också i fortsättningen bör få de resurser som behövs. Utskottet har erfarit att ökningen grundar sig på behov som följer av sametingsla-

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 4

gen. Ökningen är därför ytterst behövlig och måste bli permanent. Anslagsramen för Sametinget måste under kommande år höjas, eftersom behoven är mycket större än medlen, enligt ett yttrande från Sametinget. Det behövs resurser bland annat för samordning av samenäringarna och annan markanvändning, för ökad växelverkan och större samförstånd och för utveckling av den internationella verksamheten och relationerna till intressentgrupperna.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.10.2017

Johanna Karimäki gröna

Utlåtande LaUU 13/2017 rd

Avvikande mening 5

AVVIKANDE MENING 5

Motivering

Lagutskottets utlåtande om budgetpropositionen för 2018 är sammantaget omsorgsfullt och kritiskt skrivet. Utlåtandet lyfter inom justitieministeriets förvaltningsområde fram många oroväckande punkter där det skulle krävas större resurser och ytterligare åtgärder. Likaså framhåller utlåtandet många positiva anslagsposter. Därför kan jag hålla med om det mesta som sägs i utskottets utlåtande. Men trots den oro och kritik som framförs i utlåtande föreslås det inga klara anslagsökningar eller andra konkreta åtgärder, och därför vill jag lämna en avvikande mening.

Liksom lagutskottet i övrigt anser jag att de främsta problemen inom justitieministeriets förvaltningsområde anknyter till basfinansieringen av domstolsväsendet. Den låga nivån på basfinansieringen för domstolarna har varit ett orosmoment redan länge. De små satsningar regeringen gjort är långtifrån tillräckliga. Rättsväsendets uppgift är att säkra rättstryggheten, som hör till de grundläggande fri- och rättigheterna och de mänskliga rättigheterna. Var och en har rätt att på behörigt sätt och utan ogrundat dröjsmål få sin sak behandlad av en domstol som är behörig enligt lag och att få ett beslut som gäller hans eller hennes rättigheter och skyldigheter behandlat vid domstol eller något annat oavhängigt rättskipningsorgan. Ett domstolsväsende av hög standard är därför en nödvändighet i en rättsstat. Allmänhetens förtroende för rättsväsendet bygger i hög grad på att alla tillförsäkras rättstrygghet och att rättegångarna upplevs hålla hög standard. Rättsprocesserna får inte heller bli oskäligt långa. Jag konstaterar därför att det inte längre räcker att enbart känna oro för resursbristen inom rättsväsendet, utan att det är hög tid att åtgärda saken genom tydliga anslagsökningar. I annat fall äventyras de omfattande och för en rättsstat livsviktiga uppgifter som nämndes ovan. Kristdemokraternas alternativa budget föreslår exempelvis en anslagsökning på 2 000 000 euro för att säkerställa verksamheten vid domstolarna.

Jag delar utskottets oro angående basfinansieringen av åklagarväsendet. Därutöver vill jag påpeka att en avsevärd brist i fråga om åklagarväsendets resurser är det att anslaget inte beaktar den anslagsökning som gjorts inom polisförvaltningen och som i praktiken leder till att åklagarnas arbetsbörda ökar. När det gäller den grå sektorn vill jag också framhålla att åklagarna där har en viktig roll och behöver ytterligare resurser. I utskottets utlåtande konstateras visserligen ”att budgetpropositionen inte särskilt lyfter fram anslaget för bekämpning av grå ekonomi”. Det betyder i och för sig inte att anslag har uteblivit för ändamålet. Åklagarväsendet fick i budgeten för 2016 en permanent nivåhöjning på 3,3 miljoner euro, vilket motsvarar det tilläggsanslag som i budgeten för 2015 anslags för bekämpning av grå ekonomi. Den grå sektorn utgör ett växande problem och jag anser att den trots den tidigare nivåhöjningen skulle krävt en mer ingående behandling i budgetpropositionen. En framgångsrik bekämpning av den grå ekonomin ger staten avsevärda inkomster. Kristdemokraternas alternativa budget föreslår exempelvis en ökning av anslaget för åklagarväsendets omkostnader på 2 000 000 euro för att effektivisera bekämpningen av grå ekonomi.

Utskottet konstaterade att uppmärksamhet bör fästas vid Sametingets resurser också i fortsättningen, så att Sametinget kan sköta sina uppgifter så som förutsätts. Det bör noteras att resursbristen direkt påverkar Sametingets kapacitet att fullgöra sina lagfästa uppgifter, av vilka de vik-

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 5

tigaste är att arbeta för samernas kulturella autonomi och att bevara och utveckla den samiska ur-folkskulturen. Sametinget konstaterar i sitt yttrande att då det samtidigt pågår flera stora lagstiftningsprojekt som rör samernas kulturella autonomi och andra processer som påverkar denna autonomi, måste av nödvång ärenden som behandlas i Sametinget behandlas, vilket oundvikligen leder till att samernas intressebevakning försvagas. I yttrandet konstateras också att Sametinget inte kan upprätta en prioritetslista som försämrar samernas grundläggande fri- och rättigheter. Jag menar att det redan nu har framförts en välgrundad oro för vilka konsekvenser de bristande resurserna har med avseende på de grundläggande fri- och rättigheterna. Utskottet borde därför i sitt utlåtande tydligare ha tagit upp de bristfälliga anslagen.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.10.2017

Antero Laukkanen kd

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 6

AVVIKANDE MENING 6

Motivering

Allmänt

Regeringen minskar anslagen till justitieministeriets förvaltningsområde med 31 miljoner euro, om man bortser från valutgifterna, som varierar från år till år. Det ekonomiska läget inom förvaltningsområdet har redan tidigare varit ytterst ansträngt, vilket inte underlättas av att dimensionering av anslagen grundar sig på antagandet att de många omstruktureringarna ska ge avsevärda inbesparingar. Men tidsplanen för förändringarna vilar lika lite som de planerade inbesparingarna på särskilt fast grund.

Laguskottet har med all rätt fäst allvarlig uppmärksamhet vid att basfinansieringen av domstolsväsendet och åklagarväsendet är stram och vid att domstolsväsendets situation förvärras ytterligare. Domstolarna är fortsatt överbelastade och har inte lyckats korta ned handläggningstiderna. Utskottet lyfter fram att Helsingfors tingsrätt har stora svårigheter till följd av ett stort antal ärenden och exceptionellt omfattande och komplicerade mål. Det tilläggsanslag som riksdagen anvisade 2016 fick ingen fortsättning i de påföljande budgetarna.

Justitieministeriets ledning har visserligen bedömt att förvaltningsområdets ekonomi är säkrad, men den uppfattningen får inte tillräckligt stöd av de sakkunniga utskottet hört. Laguskottet lyfter därför i sitt utlåtande särskilt fram resursläget för åklagarväsendet, rättsregistercentralen och diskrimineringsombudsmannen. Dessutom pekar utskottet på Sametingets bristande möjligheter att med nuvarande resurser sköta sina lagfästa uppgifter samt på de dåliga förhållandena i fängelserna och behovet av reparation och nybyggnad av fängelser. Jag håller med den oro utskottet uttrycker i utlåtandet.

Budgetpropositionen innehåller inte heller tillräckliga resurser för hela rättsvårdskedjans bekämpning av grå ekonomi. Det är ostridigt att den grå sektorn genererar stora ekonomiska förluster för samhället och att staten måste fortsätta de målmedvetna insatserna för att få bukt med den. Polisen, åklagarna och domstolarna samt bland andra tullen och skatteförvaltningen behöver tillräckliga resurser för det arbetet. En betydande del av resursökningarna betalar sig i form av exempelvis skatteinkomster.

Sametingets verksamhet begränsas av de otillräckliga resurserna. Samernas ställning som urfolk är tryggad i grundlagen, och Sametinget är enligt lagen samernas företrädare i de lagfästa förhandlingarna med exempelvis statsförvaltningen. För att samernas rätt till deltagande ska realiseras måste Sametinget ha tillräckligt med sakkunnig personal som de facto kan delta i expertgrupper och bereda sakkunnigyttranden för sin egen räkning. Också det internationella arbetet och Sametingets eget parlamentariska arbete skulle kräva en högre anslagsnivå.

Utlåtande LaUU 13/2017 rd

Avvikande mening 6

Rättsvård

Rättsvården är en av grundpelarna för vår rättsstat. En fungerande rättsvård förutsätter också att alla delar i kedjan, dvs. polis, åklagare, domstol, fängvård och utsökning fungerar. Detta betyder att resursproblem till exempel hos åklagarväsendet kommer att märkas senare i domstolarna, eftersom ärendena blir liggande. Det uppstår alltså ett slags propp inom kedjan. Det leder i sin tur till förlängda behandlingstider, vilket försämrar medborgarnas rättssäkerhet. En fungerande rättsvård är också avgörande för vårt lands konkurrenskraft. Företagen måste kunna lita på att deras ärenden blir behandlade smidigt och effektivt inom domstolarna. Vårt land har inte råd att äventyra ett fungerande rättsväsende och människors grundläggande rätt till rättssäkerhet. Därför är det ytterst viktigt att trygga en tillräcklig resursnivå för rättsvården. Också de asylsökandes rättssäkerhet måste garanteras genom tillräckliga resurser.

Före riksdagsvalet 2015 rådde det en stor enighet mellan de politiska partierna om att rättsvården behöver en nivåhöjning. Tyvärr har regeringen inte förverkligat denna målsättning i tillräckligt hög grad. Svenska riksdagsgruppen anslår i sin skuggbudget 3 668 000 euro för att stärka domstolarna, 1 164 000 euro för utökningsmyndigheternas och konkursbevakningens omkostnader samt 2 168 000 euro för åklagarväsendets behov.

Grå ekonomi

Den grå ekonomin i Finland orsakar stora förluster av skatteintäkter för samhället. Dessutom försvagar den grå ekonomin den allmänna skattemoralen och försvårar konkurrensmöjligheterna för företag som bedriver laglig verksamhet. Enligt vissa undersökningar (riksdagens revisionsutskott 2010) uppgår den grå sektorn till 10—14 miljarder euro, vilket motsvarar 5,5—7,5 procent av bruttonationalprodukten. Det betyder att den grå ekonomin orsakar samhället ekonomiska förluster på 4—6 miljarder euro per år.

Bekämpningen av den grå ekonomin kräver målmedvetna åtgärder av staten. Det centrala är att minska möjligheterna att begå brott, öka risken att åka fast och att förbättra myndigheternas förmåga att reagera när det gäller att avslöja och bekämpa grå ekonomi. Polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, Tullen och skatteförvaltningen behöver därför tillräckliga resurser för att effektivt kunna bekämpa grå ekonomi. Det är värt att komma ihåg att satsningarna på bekämpningen av den grå ekonomin snabbt betalar sig mångfaldigt i form av skatteintäkter som inte annars skulle komma staten till godo.

Regeringen Sipilä har tyvärr inte valt att prioritera bekämpningen av den grå ekonomin tillräckligt högt. Svenska riksdagsgruppen anvisar i sin skuggbudget 3 500 000 euro för att trygga domstolarnas resurser, 500 000 euro för utökningsväsendet och 1 000 000 euro för åklagarväsendet. Genom det effektiviserar man bekämpningen av grå ekonomi.

Sametinget

Sametingets främsta uppgift är att arbeta för samernas grundlagsfästa kulturella autonomi. Sametinget företräder samerna och lämnar årligen 70—90 förslag, initiativ och yttranden till myndigheterna och medverkar i cirka 90 arbetsgrupper. Sametinget måste tillförsäkras tillräckliga resur-

Utlåtande LaUU 13/2017 rd
Avvikande mening 6

ser för att det ska kunna upprätthålla en lämplig och mångsidig expertis och sköta sina lagfästa uppgifter på ett ändamålsenligt vis. Sametinget behöver också större resurser för det parlamentariska arbetet och för det internationella arbetet. I sin skuggbudget anvisar därför svenska riksdagsgruppen 410 000 euro för Sametingets verksamhet.

Avvikande mening

Jag föreslår

att finansutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors 12.10.2017

Eva Biaudet sv